

סוכה פרק ראשון סוכה

יב.

עין משפט
נר מצוה

(6) (ר"ה י"ג, ט) לקמן ט"ו,
(5) (לעיל י"א) וש"נ,
(7) (לעיל י"א).

תורה אור השלם

1. חג הסוכה תעשה לך שבועת ימים באסף מן החרף ומן הבקעה ודברים טו יג
2. ואשר ישמיעו ועבירו קול בכל עריהם וברושלם לאמר צאו הנה והביאו עלי ית ועלי עץ שמן ועלי ית ועלי תמרים ועלי עץ עבת לעשת סוכת פתוחה: נחמיה ה טו

גליון הש"ס

גמ' ואימא יין קרוש עי' יומא דף עו ע"ב תוס' ד"ה גמר סכר בפי"ד: שם חבילי קש. עין מ"ל פ"ק ד' הל"ט ד מ"ל טומאת צרעת: רש"י ד"ה צאו הנה פסוק הוא בפי"ב עורא. פסוק ה' בנחמ' וכן נרש"י בנחמ' דברים ל"ב כ"ו וזוהמנו מלניו בעזרה וזמן להס והוא בנחמיה ט וכן בנ"ה דף טו ע"ב נרש"י ד"ה אכלו משמנים וכן לשון הש"ס לקמן דף לו ע"א וכן בעזרה אומר לאו הנה וחי ע"פ דברי חז"ל סנהדרין דף ג"ג ע"ב נחמיה כ' מילי דעזרה נחמיה כן מכליה אמריהו:

מוסף רש"י

בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר. שלמדך הכמוז לעשות סכך של סוכה בפסולת גורן ויקב, כנון קשין וחומריו, דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ (ר"ה י"ג).

פסולת גורן, קשין: פסולה יקב. וזמרות ואשכולות ריקנים: גורן עלמו ויקב עלמו. הקשין עם התבואה ואשכולות עם הענבים דהוה ליה דבר המקבל טומאה האוכל: יקב כתיב דמשמע לאחר שנעשה יין: קרוש. קפוי: הא מילתא הוה בידו. עד השמא היינו סבורין

לדע טעם משנתנו מן המקרא הזה דבפסולת הכמוז מדבר דלוי אפשר לטכך בידו: ואחא רבי ירמיה. שהזכיר לנו יין קרוש הבא משניר: ושדא ביה נגרא. קל"ה בגרין כלומר השיב תשובה נילתת: רב אשי אמר. שפיר משמע פסולת מקרא דכתיב בלספך מנגרין משמע שאתה אוספו ונטולו מן הגורן וגורן הוא האוכל ומה שאתה אוסף וזכור משוכו הוא הפסולה: לאו הנה. פסוק הוא בפקר עזרה לעשות סוכות ולא הזכיר כאן אלא דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ: היינו עלי הדם היינו עץ עצום. מהו זה ומהו זה להזכיר שניהם במקרא הלא אחד הם דהדס הוא עץ עבות על שם שהענין מורכבין על עץ זה כמין עצמות ושרשרות: הדס שוטט. שאינו כשר ללובץ לפי שאין עבותו עשויה של שלש שלש עליון: מתני' וחבילי ורדיון מין קנים הם שעושין ורדיון טוייל"ש בלע"ז ואוגדן אותם ובעודן לחין בהמה אוכלתן ולכי יבשי עומדים להיסק: אין מסככין בהן. כשהן קשורין ובגמרא מפרש טעמא: ועולן הפסולין ששנינו בסכך: נרשין לדפנות. דכל סוכה הכמוז סכך משמע דדופן לא איקרי סוכה ודנפקא לן (לעיל ד' ו:). לדפנות מנסכת בסכת בסכות מיימרתא דקראי יליפינן ולא ממשמעותא הלכך סוכות תעשה בלספך מנגרין אסככה הוא דקאי: גמ' שמעיה מר' יוחנן כרמי. פי' טעם שני דברים האמורים במשמנתו שמעתי ממנו: הדא הא. דחבילין מי"ע לא מסככי בהו וחדא הא דתנן במתניתין החוטט בגדיש לעשות לו סוכה נוטל מן העומרים למטה סמוך לארץ ונכנס לתוכו ועושה חלל כשיעור סוכה וסכך עשוי ועומד מחליו אינו סוכה ופירש לי ר' יוחנן

טעמיה בחדא מינייהו אמר טעמא משום גורת אורז דמדאורייתא כשרה היא ורצנן הוא דגזור שאם אתה אומר כן אין אדם עושה סוכה אלא הולך ואוכל וישן בצלורו במקום שלא נשתמש שם כל ימות השנה והוא עשוי ועומד ולא לשם סכך של כל דנהו שם סוכה עליה ואפילו שם סוכה שאינה של חג אלא כבית בעלמא וחדא מינייהו פירש טעמא דפסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי: ולא ידענא הי מינייהו. פירש לי ר' יוחנן משום גורת אורז והי מינייהו משום תעשה ולא מן העשוי: נחוי אןן. ונשמעה ממנה דאמר ר' יוחנן דזוכתא אחריתי: פעמים שאדם בא מן השדה. כל ימות החמה: ומנייה ע"ג סוכה. שיש לו כל ימות השנה למקנהו ומנייה החבילין שם לייבשן ולא לטכך וכשמגיע החג נמלך עליהם לטכך: והסורה אמרה תעשה ולא מן העשוי. בפסול חיה שנסכך שם שלא לשם סכך אפילו ללל אלא לייבש אין שם סוכה חל עליו והלכך גזור רצנן שלא יסככו בחבילין אפילו הוא מטיילן עליה לשם סוכת החג גיורה משום חבילין דכל השנה דליכא פסול דאורייתא בלמא טעמא דמתניתין דהכא משום גורת אורז היא ומדרבנן. כל דבר שאדם מקנה ומכניס לקיום קרי אורז וחדא מינייהו משום תעשה ולא מן העשוי ימות הקיץ לימות חורף קרי אורז: ומדהא משום גורס אורז. שמע מינה הך דחוטט בגדיש פסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי היא דהא שמעיה ר' יעקב לר' יוחנן בחדא מינייהו פסולה דאורייתא: ורבי יעקב. דלא ידע לפרושי הי מינייהו פסולה דאורייתא והי מדרבנן: הך דרבי חייא. דמפרש בהדיא לא הוה שמיע ליה: אמר רב אשי. מקשי לדרכי יעקב: אטו. מרוייהו טעמיה מי ליכא למימריהו בשמי המשניות: חבילי קש משום גורת אורז איכא. מדרבנן: משום תעשה ולא מן העשוי. דאורייתא ליכא בתמיהה מי לא משתמע נמי דמתניתין דבארותם שניתנו שם כל ימות החמה קאמר דלא נמלך עליהם לסיכוך דהויא לה היא גופה פסולה דאורייתא ומהיכא שמע ר' יוחנן דמתניתין דהכא לאו מדאורייתא קאמר: והוטט בגדיש נמי משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גורת אורז ליכא. מי לא מליין למימר נמי דאפילו סכך הכל כלפי טעם וענע עומרין שעל הסכך וחור הניתן לשם סוכה קא פסיל ליה מתניתין מדרבנן משום גורת אורז דומיין דלא משמע נעשין מחיליהן כדאמרת גבי חבילין דפסולת ליה אפילו מניחן שם לשם סכך מדרבנן משום גורת אורז דכל ימות השנה לאויר ומיהכא דייק רבי יוחנן הך טעמיה דמוקי להך מדאורייתא והך מדרבנן: אמר לך. ר' יוחנן מתניתין גופייהו דייקי כותמי מתניתין דהכא קמני אין

אי מה חגיגה בעלי חיים. לעיל (דף ט"ו). גבי הא דילפינן אסור הנאה לא שייך לאקשויה הכי: **בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר.** רבי יוחנן לא יליף מענני כבוד מפרש בירושלמי דין כדעמיה ודין כדעמיה רבי יוחנן אמר עניים למעלה היו כלומר מן השמים הן בצין ואין זה גידולו מן הארץ דקמני מתניתין ור"ל אמר למטה היו ר' יוחנן מדמי להו כדאם המשלח לחברו חצית וקנקנים וריש לקיש מדמי ליה כמאן דלמך לחבריה שלא קופתך וסך לך מיטין והכי נמי איתא בצראשית רבה (פרשה יג) ר' יוחנן אמר אין עניים אלא למעלה שנלמך וארו עס ענני שמיא ריש לקיש אמר אין ענני אלא מלמטה שנלמך מעלה נשיאים מקנה הארץ על דעמיה דרבי יוחנן לאחד שביב את חצירו בחצית של יין וקנקנים על דעמיה דר"ל לאחד שאמר לחבירו מן לי סאה מיטין אמר לו הנה לי קופתך וזה מדוד כך אמר הקציה לארץ אייתי ענני וקבילי מטעמא: **אמר רבי זירא הא מלתא הוה וכו' ואתא רבי ירמיה שדא ביה נגרא.** משמע דרבי זירא לא מוקי ליה לקרא בפסולת גורן ומינה דבפ"ק דר"ה (דף י"ג). דריש חג האסיף מאי אסיף קאמר רבי חנינא מי מילת אמרת מאי אסיף קאמר והכתיב מנגרין ומיקבן בפסולת גורן ויקב הכמוז מדבר אמר רבי זירא הא מלתא הוה בידן ואתא רבי חנינא שדא ביה נגרא ויזיל לא יזיל דבפסולת גורן ויקב הכמוז מדבר וי"ל דהכא נמי מודה זה רבי זירא ולא קאמר אלא דלא ידע לשנויי קושא דר' ירמיה: **חבילי חבילי** מפרש בירושלמי דאין חבילה פחותה מעשרים וחמשה קנים: אין

אי מה חגיגה בעלי חיים אף סוכה נמי בעלי חיים כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אמר קרא באספך מנגרין ומיקבך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר ואימא גורן עצמו ויקב עצמו א"ר זירא יקב כתיב כאן ואי אפשר לסכך בו מתקיף לה רבי ירמיה ואימא יין קרוש הבא משניר שהוא דומה לעיגולי דבילה אמר רבי זירא הא מלתא הוה בידן ואתא ר' ירמיה ושדא ביה נגרא רב אשי אמר מנגרין ולא גורן עצמו מיקבך ולא יקב עצמו רב חסדא אמר מהכא צאו הנה והביאו עלי ית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות היינו הדס היינו עץ עבות אמר רב חסדא הדס שוטטה לסוכה ועץ עבות ללולב: **מתני' חבילי קש וחבילי עצים וחבילי ורדיון אין מסככין בהן יבולין שהתירין כשרות יבולין כשרות לדפנות: גמ' א"ר יעקב שמעיה מיניה דרבי יוחנן תרתי הדא הא ואידך הך החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה הדא משום גורת אורז וחדא משום תעשה ולא מן העשוי ולא ידענא הי מינייהו משום אורז והי מינייהו משום תעשה ולא מן העשוי א"ר ירמיה נחוי אןן דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מפני מה אמרו חבילי קש וחבילי עצים וחבילי ורדיון אין מסככין בהן פעמים שאדם בא מן השדה בערב וחבילתו על כתפו ומעלה ומניחה על גבי סוכתו כדי לייבשה ונמלך עליה לסיכוך והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי מדהא משום גורת אורז הא משום תעשה ולא מן העשוי ורבי יעקב הך דרבי חייא בר אבא לא שמיע ליה אמר רב אשי אמר רב אבא משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גורת אורז ליכא משום גורת אורז אצור איכא משום גורת אורז ליכא ור' יוחנן אמר לך הכא דקמני אין מסככין בהן לכתחלה הוא**

דאין

עו א מיי פ"ה מהלכות סוכה הלכה י סמג עשין מג פוס"ע א"ח ס"י מרכט ספ"ק טו: עו ב מיי שם פוס"ע שם ספ"ק י: עו ג מיי שם פ"ד הלכה טו וזמנ שם פוס"ע א"ח ס"י מ"ל ספ"ק א:

לעוי רש"י

טוייל"ש (טודיל"ש). קנים ובעוליים.

רבינו הגנאל

גדוהית. ואיפשיטא מדרבנן באספך מנגרין [מ]מיקבך, בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר, וגדוהית גם זו. ודוקק רב אשי מדרבנן [מ]גורן ש"מ מנורן ולא גורן עצמו, וכן מיקב ולא יקב עצמו, והעוטי יין קרוש וכיוצא בו. ונמצא קשיא דרבי ירמיה דחוריה, ועמד לדבריו ר' עקיבא בפסולת גורן ויקב. רב חסדא [אמר] מהכא צאו הנה והביאו עלי ית ועלי עץ [שמן] ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לעשות חבילה. ורבי יוחנן אמר ר' יעקב שמעתי מר' יוחנן דאמר בהלין מתני', הא דקמני [אין] מסככין בחבילות והא דקמני החוטט בגדיש, פי' חוטט כמו חופר, כדגריסין כפא דחט נגרא בבויה נטרין חרולא. החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה. חדא פסולה משום גורת אורז, וחדא פסולה מדאורייתא מדרבנן תעשה, ולא מן העשוי, ולא ידענא לפרש הי מינייהו דאורייתא והא מינייהו מדרבנן. ופשטנא הני חבילות דקמני אין מסככין לכתחלה,